

„Budou Vám toho Michnu u nás závidět“ aneb Vznik české barokní knihovny v korespondenci Antonína Škarky a Dmitrije Čyževského. Kapitolka z dějin vědecké týmové práce realizované přes železnou oponu

Marie Škarpová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav české literatury a komparatistiky
marie.skarpova@ff.cuni.cz

Památce Antonína Škarky k 50. výročí úmrtí († 12. 11. 1972)

Jedním z příznačných rysů intenzivní a plodné spolupráce bohemisty Antonína Škarky (1906–1972) a slavisty ukrajinsko-ruského původu Dmitrije¹ Čyževského (1894–1977), která nakonec vyústila až ve vytvoření specifického mezinárodního edičně-vydavatelského týmu, bylo, že nejen vznikla, ale že se také téměř výhradně realizovala v korespondenci. Nešlo přitom o záměr ani jednoho z badatelů; bylo to dáno vnějšími okolnostmi, jež jim v osobním kontaktu po skoro celý profesní život zabraňovaly. Patří přitom k paradoxům osudu, že oba část svého života prožili v Praze.

I.

Slavista, filozof a literární vědec-komparatista Čyževskij přišel do Prahy v r. 1924, kdy se mu podařilo získat místo vyučujícího filozofie a ukrajinské literatury na nově založených ukrajinských exilových univerzitách, které tehdy v Praze měly své sídlo. V té době už měl za sebou tento rodák z Oleksandrie v Chersonské oblasti na Ukrajině dosti bohatý život: po studiu matematiky, astronomie, filozofie a filologie na univerzitách v Petrohradě a Kyjevě (1911–1917) vyučoval filozofii na kyjevské univerzitě, kde se v r. 1921 habilitoval. Po Říjnové revoluci byl jako aktivní člen sociálnědemokratické strany (menševiků) vězněn bolševiky a v r. 1918 jen šťastnou náhodou unikl popravě. V r. 1921 emigroval přes Polsko do Německa, kde v letech 1921–1924 studoval filozofii, mj. u Karla Jasperse a Edmunda Husserla, jehož doporučující dopis mu též dopomohl k získání již zmíněného místa v Praze. Čyževského působení v hlavním městě mladého Československa, kde se mj. stal členem Pražského lingvistického kroužku,

1 Přestože se v českém prostředí po r. 1989 prosadilo psát Čyževského křestní jméno v podobě Dmytro, v této stati používáme podobu, kterou se Čyževskij v dopisech Antonínu Škarkovi sám podepisoval, tj. Dmitrij.



nicméně ukončilo uzavření exilových ukrajinských univerzit v r. 1932 kvůli nedostatku studujících. V témže roce se mu naštěstí podařilo získat místo lektora ruštiny na univerzitě v Halle nad Sálou, kde také r. 1933 obhájil doktorskou disertaci *Hegel in Russland*. Z Halle byl nicméně v červnu 1945 donucen uprchnout před blížící se sovětskou armádou. Po krátkém působení na univerzitě v Marburgu přijal r. 1949 místo hostujícího profesora slavistiky na Harvardově univerzitě, zprostředkované Romanem Jakobsonem, protože se mu nepodařilo získat univerzitní stoličku na žádné z evropských univerzit (mj. kvůli nepravdivému podezření, že je sovětským agentem). V r. 1956 se z USA vrátil do Evropy a až do své smrti působil jako mimořádný profesor slavistiky na univerzitě v Heidelbergu, kde se stal ředitelem Slovanského institutu, a posléze i na univerzitě v Kolíně nad Rýnem.

Pouhý rok poté, co byl Čyževskij z existenčních důvodů donucen opustit Prahu, se do ní přistěhoval Škarka. Tento paleobohemista, literární historik a hymnolog byl tehdy teprve na začátku své odborné kariéry: po absolvování bohemistiky a germanistiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v rodném Brně (1924–1930) učil krátce na středních školách ve svém rodišti a v Trstěně a od r. 1933 tedy v Praze. Doktorát získal ještě na brněnské univerzitě (za práci *Sixt Palma Močidlanský, poeta český*) r. 1932, na podzim 1945 se habilitoval v oboru staré české literatury na Filozofické fakultě Karlovy univerzity, kde následně působil — po zrušení soukromých docentur nejprve jako odborný asistent, od r. 1952 jako docent a od ledna 1965 jako profesor — až do svého nuceného penzionování v r. 1971. Na počátku své vysokoškolské kariéry krátce vyučoval starou českou literaturu současně též na univerzitách v Olomouci (1946–1949) a Brně (1946–1951).

II.

Samo stručné vylíčení životních osudů D. Čyževského a A. Škarky naznačuje, že oba badatelé, žijící po značnou část svých profesních životů každý v jiné části politicky rozdělené poválečné Evropy, byli nuceni spolu komunikovat převážně pouze na dálku, za využití ve své době dostupných prostředků, tj. zejména zasíláním dopisů, separátů, knih a dalších odborných tiskovin poštou a přibližně od poloviny šedesátých let 20. století — jak to dosvědčuje i jejich korespondence — též prostřednictvím kolegů či studentů, jimž bylo umožněno vycestovat přes železnou oponu oddělující „východní“ socialistické Československo a „západní“ Německou spolkovou republiku.

Nepřekvapuje tedy, že za těchto okolností byl korespondenční kontakt A. Škarky a D. Čyževského nejen dlouhodobý, ale též poměrně intenzivní. Započal nejpozději v r. 1939² a po delší odmlce, způsobené zejména Čyževského pobytem v USA, trval po

2 Viz dopisnici A. Škarky D. Čyževskému z 30. 10. 1939 (Oddělení rukopisů a starých tisků Univerzitní knihovny v Heidelbergu, pozůstalost D. I. Čyževského, sign. Heid. Hs. 3881C — tam i všechny Škarkovy dopisy Čyževskému). Podle údajů Literárního archivu PNP měl být součástí jím uchovávané Škarkovy pozůstalosti dopis D. Čyževského A. Škarkovi již z r. 1936 (LA PNP, fond Antonín Škarka, korespondence přijatá, Čyževskij Dmitrij Škarkovi Antonínu), tento dopis je však dnes ztracený a nejstarší dochovaný Čyževského dopis Škarkovi je datován až 2. 2. 1944 (LA 26/83/72). Nicméně počátky korespondenční-



jeho obnovení v r. 1956 až do Škarkovy nečekané smrti v r. 1972. Z období 1939–1972 se tak dochovalo celkem 66 Škarkových a 22 Čyževského dopisů, dopisnic a pohlednic. Přitom je zřejmé, že jde pouze o fragment jejich vzájemné korespondenční výměny. Z let 1939–1943 a 1968–1972 je totiž jejich vzájemná korespondence dosvědčena pouze Škarkovými dopisy Čyževskému, a jelikož 12 z nich je formulováno jako odpověď či reakce na Čyževského dopis, dokládají tak existenci minimálně 12 dalších, dnes nezvěstných Čyževského listů. K úplnosti má tedy zřejmě blíže mnohem početnější soubor Škarkových dopisů, jakkoli ani on není kompletní (o tom svědčí např. dochovaná obálka adresovaná Škarkou Čyževskému s datem 1. 8. 1963, která však nepatří k žádnému ze známých Škarkových dopisů Čyževskému). Nicméně zároveň je zřejmé, že aktivnějším v psaní dopisů byl nepochybně Škarka. Jednak to byl on, kdo po Čyževského návratu do Evropy jejich korespondenční kontakt obnovil,³ jednak některé z jeho dopisů Čyževskému zjevně vznikly z jeho iniciativy: mají totiž charakter urgencye, dožadující se reakce na již dříve zasláný dotaz či prosbu, nebo v nich Škarka z vlastní iniciativy — aniž by o to byl Čyževským požádán — referuje o průběžném stavu prací na společném projektu.

III.

Vzájemná korespondence D. Čyževského a A. Škarky má nicméně také svou vnitřní dynamiku. Zejména Škarkovým dopisem z 1. 2. 1965, jímž začínáme i náš výbor ze vzájemné korespondence obou badatelů, totiž jejich spolupráce evidentně začala nabývat jiného charakteru, než jaký měla do té doby. Jejich korespondenční kontakt začal jako odborný dialog začínajícího paleoohemisty Škarky, pracujícího z podnětu svého učitele Stanislava Součka především na kritické edici *Amsterodamského kancionálu* a Komenského veršovaných skladbách a literárněteoretických traktátech a od první poloviny čtyřicátých let 20. století i na dalších hymnologických edičních projektech, s již renomovaným slavistou Čyževským, všeobecně uznávaným hlavně pro své práce z oboru dějin filozofie a proslaveným svými nálezy do té doby nezvěstných částí Komenského zásadního filozofického díla *De rerum humanarum emendatione consultatio catholica*, jež v letech 1934–1938 učinil v knihovně Franckeho nadace v Halle. V první etapě korespondence A. Škarky s D. Čyževským byla tedy jejím hlavním tématem komeniologie a oba badatelé se v dopisech průběžně informovali o svých aktuálních (nejen) komeniologických projektech, zasílali si své publikované práce, zprostředkovávali si požadované bibliografické informace, obstarávali si navzájem zápůjčky starých tisků apod.

Jakkoli byla jejich učenká komunikace zřejmě od počátku doprovázena oboustranným respektem, přesto zůstávala prakticky až do poloviny šedesátých let 20. století určitým způsobem hierarchizovaná: fungovala víceméně stále v modelu „mladší badatel reaguje receptivně na podněty staršího zkušeného kolegy-mentora“. Teprve onen Škarkův dopis z 1. 2. 1965 tento zavedený komunikační model výrazně

ho kontaktu obou badatelů před r. 1939 dokládá Škarkova vzpomínka z r. 1967 o tom, že si s Čyževským dopisuje už „přes třicet let“ (viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 2. 6. 1967).

3 Viz dopisy A. Škarky D. Čyževskému z 5. 9. a 26. 10. 1956.



modifikoval. Škarka, krátce předtím jmenovaný profesorem v oboru staré české literatury, v onom dopise totiž reaguje na Čyževského podněty sice souhlasně, avšak současně přichází — zřejmě poprvé — s vlastními návrhy a nabízí spolupráci jiného typu, než jaká mezi oběma badateli fungovala doposud. Čyževskij pak na toto Škarkovo promyšlené tvůrčí gesto reagoval téměř obratem souhlasně. Jejich vzájemná korespondenční výměna, v první polovině roku 1965 mimořádně intenzivní, tak de facto dokládá formování odborného týmu na konkrétním projektu, který Škarka zformuloval na základě Čyževského podnětu: vytvoření a vydání kritické edice veškerého básnického díla Adama Michny z Otradovic.

IV.

Je signifikantní, že k tomuto ustavení vědeckého týmu takřkajíc přes železnou oponu došlo právě v oblasti editování a vydávání české barokní literatury. Oba badatele totiž spojoval nejen společný předmět odborného zájmu, barokní literatura, ale zároveň i skutečnost, že oba byli, byť každý jiným způsobem, ve své vědecké práci citelně limitováni právě zejména v oblasti ediční; také jejich publikační možnosti byly, i když u každého jinak, podstatně omezené.

Čyževskij se musel potýkat se základním problémem „západní“ slavistiky ve druhé polovině 20. století, oddělené od všech slovanských zemí železnou oponou, jímž byla velmi obtížná dostupnost primární literatury, a to především té, která byla pro totalitní režimy v slovanských zemích z různých důvodů nepřijatelná pro publikování. Čyževskij na tuto skutečnost reagoval — vedle systematického nákupu knih z německých i zahraničních antikvariátů — především plánem intenzivní vlastní vydavatelské činnosti. Pro tu se mu podařilo získat zejména Wilhelma Finka, jehož přiměl k založení vlastního nakladatelství v Mnichově.⁴ V něm Čyževskij s Finkem zahájili v r. 1963 ediční řadu *Slavische Propyläen* pro vydávání děl slovanských literatur (v originálních jazycích nebo v německých překladech), a to zejména v podobě přetisků starších vydání (faksimilií), doplňovaných průvodními studiemi z pera Čyževského nebo jeho spolupracovníků (srov. Korthaase 2018, s. 85–86, 161–162). Tato Čyževského koncepce, která v edičních dějinách německé slavistiky zahájila novou etapu, později pojmenovanou jako „doba reprintů“ („Zeit der Reprints“), přitom zjevně reagovala na další dobové limity práce editora ze „západního“ bloku. Pokud totiž chtěl vytvořit původní edici, byl při získávání nezbytných textových pramenů ve většině případů zcela závislý na mezinárodní meziknihovní výpůjční službě, a tedy i na podmínkách příslušných knihovních fondů, jež nezapůjčovaly všechny knihy do zahraničí (to byl mimochodem také případ Michnových písňových tisků).⁵ V té době už sice existovala možnost objednat si fotografické reprodukce potřebných pramenů, to však bylo finančně a časově značně náročné. Proto také Čyževskij Škarku nejednou žádal o zprostředkování zápůjček (zejména starých tisků) z pražských knihovních fondů, případně o pomoc při objednávání jejich fotokopii či mikrofilmů.

4 Nakladatelství se původně jmenovalo Eidos, v r. 1965 však muselo z právních důvodů změnit jméno na Wilhelm Fink.

5 Viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 5. 1. 1967.



Slavista žijící ve „východním“ bloku byl zase ve své ediční práci limitován jiným způsobem. Přestože pro něho byly textové prameny nepoměrně dostupnější, šance na vydání mnohých literárních děl ve státě řízených nakladatelstvích podléhajících socialistické cenzuře byly např. vzhledem k jejich náboženské tematice nebo z jiných důvodů prakticky nulové. Ostatně sám Škarka, který měl již své zkušenosti s protektorátní cenzurou,⁶ tuto situaci výstižně popsal už v r. 1949 v dopise Josefu Vašicovi: „Budeme patrně muset zase psát jenom pro šuplík, nebudeme-li chtít lhát své přesvědčení a proti němu jednat“ (cit. dle Sládek 2010, s. 281). Záhy se také o oprávněnosti svých obav na vlastní kůži přesvědčil, když se v několika československých nakladatelstvích marně pokoušel vydat některé ze svých připravených edic staré české literatury. Podobně i jeho monografie o Fridrichu Bridelovi, dokončená v r. 1946, byla sice r. 1949 dokonce už v sazbě, ovšem již zlomená sazba byla na příkaz shora rozmetána a kniha nakonec vyšla po četných peripetiích a komplikacích teprve r. 1968.⁷

Zmiňovaný Škarkův „přelomový“ dopis z 1. 2. 1965 dokládá, že to byl právě on, kdo pochopil, že onu situaci tíživou pro editory na obou stranách železné opony lze řešit právě vzájemnou spoluprací, jež by využila předností každé strany: jestliže on má nesporně snazší přístup k textovým pramenům, Čyževskij zase disponuje pro něj nedosažitelnými publikačními možnostmi. Ostatně oba badatelé už v té době měli společnou trpkou zkušenost z neúspěšného pokusu o spolupráci na jiném edičním projektu, a to československé provenience: Škarka coby tajemník redakční rady pro vydávání Díla J. A. Komenského s Čyževským v r. 1964 soukromě předjednal, že se bude podílet na editování jím objevených hallských komeňan,⁸ ovšem Čyževskij nakonec ke spolupráci na přípravě příslušného svazku vůbec přizván nebyl.⁹ Při pohledu na další osudy Škarkovy michnovské edice lze jen konstatovat, že Škarkovo zhodnocení vlastní situace v dopise z 1. 2. 1965 bylo vskutku jasnozřivé: kritická edice veškerého Michnova básnického díla, na které Škarka začal pracovat již během protektorátu a která byla publikována jen díky Čyževskému a s jeho pomocí jako 22. svazek ediční řady Slavische Propyläen Finkova nakladatelství v Mnichově v r. 1968, byla v jeho vlasti vydána teprve r. 1985, kdy vyšla zásluhou Jana Lehára v nakladatelství Odeon jako 100. svazek knihovny Živá díla minulosti. Již z doby jejího tisku ve Finkově nakladatelství se sice dochovala svědectví o záměrech hned dvou československých nakladatelství — Nakladatelství České Budějovice (později přejmenovaného na Růže) z r. 1967 a nakladatelství Lidová demokracie z r. 1968 — na odkoupení části jejího nákladu a vydání edice v plně české verzi, ani jeden z nich se ovšem nepodařilo uskutečnit (viz Sládek 2010, s. 282).

6 Viz např. dopisy A. Škarky D. Čyževskému z 25. 1. a 22. 5. 1942.

7 Historii Škarkových pokusů o publikování jeho bridelovské monografie rekonstruoval na základě archivních pramenů zejména ze Škarkovy pozůstalosti uložené v LA PNP M. Sládek (2010); další informace k ní obsahuje i Škarkova korespondence Čyževskému.

8 Viz zejména dopis A. Škarky D. Čyževskému z 28. 9. 1964 a dopis D. Čyževského A. Škarkovi z 2. 10. 1964 (LA 26/83/77).

9 Také dvousvazková edice Komenského spisu *De rerum humanarum emendatione consultatio catholica* (Academia 1966) byla vydána nejen bez Čyževského účasti, ale i bez jakékoli zmínky o něm jako o objeviteli spisu (srov. též Korthaase 2018, s. 105–135).



Můžeme jen spekulovat, zda se Škarka ve svém návrhu z 1. 2. 1965 inspiroval Čyževského spoluprací s jiným českým paleoohemistou a paleoslavistou a jejich společným přítelem J. Vašicou, který již dříve pro knižnici Slavische Propyläen připravil edici tzv. chersonské církevněslovanské legendy o přenesení ostatků sv. Klimenta (vyšla jako její 8. svazek právě v r. 1965). Škarkova nabídka nicméně Čyževskému výborně umožnila naplňovat jeden ze základních bodů jeho badatelského i výukového programu: překonávat dobový stereotyp „západní“ slavistiky, inklinující ke zjednodušujícímu zužování slavistiky pouze na rusistiku, cíleným představováním rozmanitosti jednotlivých slovanských literatur (Korthaase 2018, s. 91). V neposlední řadě se v týmové práci obou badatelů šťastně spojilo hned několik jejich osobnostních rysů: Čyževského organizační nadání, neúnavné nasazení pro věc a koncepční genialita na straně jedné, Škarkovo ediční mistrovství a filologická akribie na straně druhé.

V.

Korespondenční kontakt — jakkoli intenzivně využívaný — však zjevně ani Škarkovi, ani Čyževskému nedostačoval. Oba badatelé usilovali také o osobní setkání. K tomu ovšem došlo (poté, co z jejich plánovaného setkání v Halle nad Sálou v r. 1945 sešlo v důsledku překotných válečných událostí) teprve v červnu 1967, kdy se Škarkovi podařilo vycestovat na Čyževského pozvání na krátkodobý přednáškový pobyt na heidelberskou univerzitu.¹⁰ Jejich vzájemná korespondence dosvědčuje jen pouhá dvě následná setkání: v srpnu 1968 na VI. mezinárodním slavistickém sjezdu v Praze a v r. 1970 na komeniologické konferenci v hesenském Arnoldshainu.¹¹

Na spolupráci A. Škarky a D. Čyževského však zůstává zřejmě nejpozoruhodnější to, že navzdory všem vnějším omezením ji dokázali z podoby standardní odborné diskuse a občasných kolegiálních výpomocí přetavit — a to ještě před možností osobního setkání, tedy primárně právě v korespondenci — do podoby fungujícího badatelského týmu s nespornými výsledky. I když se většina plánovaných projektů (po vydání michnovské edice v řadě Slavische Propyläen měl v téže knižnici vyjít výbor z lyrického díla Fridricha Bridela, rovněž edičně připravený Škarkou,¹² Škarka dále sestavil na Čyževského žádost ediční plán prvních 25 svazků pro zamýšlenou „českou barokní knihovnu ve faksimiliích“¹³ a společně plánovali edici Komenského *Přemýšlování o dokonalosti křesťanské*¹⁴ i další ediční počiny¹⁵) nakonec neuskutečnila, neboť je znemožnila Škarkova předčasná smrt v listopadu 1972, přesto již sama existence těchto projektů dokládá, že jejich týmová práce realizovaná napříč železnou oponou

10 Viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 3. 7. 1967.

11 Viz dopisy A. Škarky D. Čyževskému z 25. 9. 1968 a 16. 12. 1970.

12 Viz zejména sérii dopisů A. Škarky D. Čyževskému od července 1967 do listopadu 1968, v nichž Čyževského průběžně informoval o své práci na bridelovské edici.

13 Viz dopisy A. Škarky D. Čyževskému ze 7. 10. 1967 a 29. 6. 1968.

14 Viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 3. 7. 1967.

15 Škarka měl např. napsat úvod k antologii staročeských textů plánovanou k vydání Finkovým nakladatelstvím (viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 23. 6. 1968).



nesporně fungovala výborně. Oba badatelé také nepřestali hledat její optimální podobu; zejména zvažovali rozšíření již ustaveného edičně-vydavatelského týmu, jež by pomohlo vyřešit některé problematické aspekty jejich vydavatelských projektů: především se snažili zajistit, aby české knihy vydané v západním bloku byly dostupné rovněž v Československu, a současně tak mohli vyřešit problém jejich malého odbytu na Západě.¹⁶

Jako ukázkou z připravovaného vydání veškeré dochované vzájemné korespondence A. Škarky a D. Čyževského zpřístupňujeme v připojeném výboru právě sérii jejich dopisů z období od 1. 2. 1965 do 21. 4. 1966, jimiž se edičně-vydavatelský tým spojující Škarkovu Prahu, Čyževského Heidelberg a Finkův Mnichov postupně zformoval, a to zejména na jeho prvním (a nakonec jediném plně zrealizovaném) projektu: kritické edici veškerého básnického díla Adama Michny z Otradovic.¹⁷ Chceme tak připomenout nejen brilantní editologické myšlení a mimořádné ediční mistrovství A. Škarky, ale též přínos D. Čyževského pro literárněvědnou bohemistiku, jenž se ostatně zdaleka neomezoval pouze na jeho práce organizačně vydavatelské.

LITERATURA

- Блашкив, Оксана:** *Чеська і словацька культура в житті та науковій спадщині Дмитра Чижевського*. Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2010.
- Korthaase, Werner:** *Dmitrij Tschizewskij als Wissenschaftler und Comeniusforscher*. Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2019.
- Lachmann, Renate:** *Dmitrij Tschizewskij (1894–1977) als Barockforscher*. In táž (ed.): *Slavische Barockliteratur II. Gedenkschrift für Dmitrij Tschizewskij*. W. Fink, München 1983, s. VII–XI.
- Lehár, Jan:** Antonín Škarka. In: Antonín Škarka: *Půl tisíciletí českého písemnictví*. Odeon, Praha 1986, s. 445–459.
- Lehár, Jan:** Antonín Škarka. In: Luboš Merhaut (ed.): *Lexikon české literatury 4/1 (S–T)*. Academia, Praha 2008, s. 642–644.
- Petrbok, Václav:** *Dmitrij Tschizewskij*. In: Luboš Merhaut (ed.): *Lexikon české literatury 4/1 (S–T)*. Academia, Praha 2008, s. 1027–1033.
- Rachůnková, Zdenka — Sokolová, Františka — Šišková, Renata (eds.):** *Dmytro Čyževskij, osobnost a dílo*. Národní knihovna, Praha 2004.
- Sievekings, Vincent:** *Dmitrij Ivanovič Tschizewskij (23.03/04.04.1894 — 18.04.1977)*.

16 V souvislosti s přípravou bridelovské edice pro Slavische Propyläen tak např. Škarka navrhol: „Snad se najde pro toto dílo možnost kooperace s některým českým nakladatelstvím, aby se kniha dostala také k českému čtenáři a měla větší odbytu a byla i cenově dostupnější“ (viz dopis A. Škarky D. Čyževskému z 6. 11. 1968).

17 Tento výbor ze vzájemné korespondence A. Škarky a D. Čyževského zachycuje pouze první etapu celého michnovského projektu, tj. formulování koncepce edice a její vlastní přípravu. V další korespondenci (a to až do Škarkovy náhlé smrti v r. 1972) se reflektují následné práce na edici: překlad Škarkova úvodu do němčiny, sazba knihy, několikeré korektury, zasílání autorských a recenzních výtisků i problémy s distribucí knihy do ČSSR a její malý odbytu na Západě.



Heidelberger Korrespondenznachlass (1945–1977). Inventar. Stuttgart, s. t. 2008.

Sládek, Miloš: *Antonín Škarka (1906–1972).*

Soupis osobního fondu. Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, Praha 1995.

Sládek, Miloš: „Antonín Škarka nový a neznámý“ aneb Dobové okolnosti vydání

souboru studií o Fridrichu Bridelovi. In: *Omnibus fiebat omnia. Kontexty života a díla Fridricha Bridelia SJ (1619–1680).* Antiqua Cuthna 4, 2010, s. 278–284.

Šolcová, Kateřina: Dmytro Čyževskij a jeho heidelberská pozůstalost. *Studia Comeniana et historica* 42, 2012, č. 87–88, s. 78–82.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Veškerá korespondence Antonína Škarky Dmitriji Čyževskému z let 1939–1972 (59 dopisů, 6 pohlednic, 1 dopisnice a 1 obálka nedochovaného dopisu) je uchovávána v Čyževského pozůstalosti uložené v Oddělení rukopisů a starých tisků Univerzitní knihovny v Heidelbergu, sign. Heid. Hs. 3881C — korespondence přijatá, písmeno S(Š), karton 4, složka 11–13 Škarka, A. (viz Sieveking 2008, s. 37). Korespondence Dmitrije Čyževského Antonínu Škarkovi z let 1944–1967 (21 dopisů a 1 pohlednice) je uložena ve Škarkově pozůstalosti v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze (fond Antonín Škarka, korespondence přijatá, Čyževskij Dmitrij Škarkovi Antonínu, LA 26/83/72–94); nadto se dochoval strojopisný průklep Čyževského dopisu Škarkovi z 16. 2. 1965, jenž je součástí jeho zmíněné pozůstalosti deponované v Univerzitní knihovně v Heidelbergu (viz Sieveking 2008, s. 55).

Veškerá dochovaná vzájemná korespondence A. Škarky a D. Čyževského z období 1. 2. 1965 — 21. 4. 1966, kterou zde zpřístupňujeme, má podobu dopisů psaných na stroji. Jen nemnohé z editovaných dopisů obsahují též několik drobných autorských přípisů či oprav rukou; začleňujeme je do textu na příslušná místa a upozorňujeme na ně v komentářích. Všechny dopisy obou badatelů jsou vlastnoručně podepsány; v Čyževského podpisech nesjednocujeme různé podoby jeho příjmení ani kolísání v užití latinky a cyrilice. Sporadické strojopisné podtržené pasáže coby zjevně autorské v edici zachováváme. V jednom Čyževského a dvou Škarkových dopisech jsou nadto — rovněž sporadická — podtržení rukou; upozorňujeme na ně v komentářích. Dopisy řadíme chronologicky a opatřujeme je záhlavím s uvedením odesílatele a adresáta a údaji o datu a místu napsání dopisů.

V dopisech obou badatelů zachováváme kolísání ve psaní číslovek číslicí a slovem; ponecháváme rovněž uzuální či jednotně užívané všeobecně srozumitelné zkratky a zkracování slov, v ostatních případech je rozepisujeme. Zjevné chyby (překlepy) tiše opravujeme. Ve Škarkově dopise z 3. 6. 1965 emendujeme v ř. 6–7: do toho všeho] do toho všechno; v Čyževského dopise z 27. 3. 1965 emendujeme v ř. 17: v ... knihkupectví (antikvariátu)] aus einer ... Bibliothek (Antiquariat).

Všechny Škarkovy dopisy jsou psány česky. Jejich text upravujeme podle současné pravopisné normy (zejména v interpunkci a psaní velkých písmen a slov přejatých). Veškeré Čyževského dopisy jsou psány německy; Čyževskij němčinu jako korespondenční jazyk volil záměrně, jak omluvně vysvětluje Škarkovi v nedatovaném dopise z ledna 1965, neboť se obával, že by dopis v češtině zaplnil pravopisnými chybami. Čyževského dopisy publikujeme v českém překladu Lukáše Motyčky.

Celý soubor Čyževského dopisů uložený v LA PNP uveřejnila v r. 2010 v německém originále a v překladu do ukrajinštiny O. Blaškiv (Блашків 2010, s. 310–340). Škar-kovy dopisy jsou v tomto výboru zpřístupněny vůbec poprvé.



Za cenné konzultace při přípravě edice děkuji Ireně Kraitlové, Kateryně Platonové, Janu Koubovi a Václavu Petrbockovi a za vstřícnost a ochotnou pomoc při studiu Čyževského pozůstalosti pracovníkům a pracovnícím Oddělení rukopisů a starých tisků Univerzitní knihovny v Heidelbergu, v první řadě Clementu Rohfleischovi.